

Ars et Scientia, Humanitas et Virtus!

ISSN 2708-6615 (print)

ISSN 2708-6623 (online)

УКРАЇНСЬКИЙ ЖУРНАЛ ВІЙСЬКОВОЇ МЕДИЦИНИ

ЩОКВАРТАЛЬНИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ
УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ

**ТОМ 6
3.2025 (додаток 3)**

UKRAINIAN JOURNAL OF MILITARY MEDICINE

QUARTERLY SCIENTIFIC AND PRACTICAL JOURNAL OF
UKRAINIAN MILITARY MEDICAL ACADEMY

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

ПРОФЕСІЙНІ КАДРИ ТА АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АПТЕЧНИХ ЗАКЛАДІВ

<i>Руденко В.В.</i>	61
ОЦІНЮВАННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ВЛАСНОЇ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	
<i>Косяченко К.Л., Косяченко Н.М.</i>	62
ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВІЙНИ: НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ПРАКТИКИ	
<i>Ткаченко Н.О., Зарічна Т.П.</i>	64
АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЕПІДЕМІОЛОГІЇ ТА СТРУКТУРИ ВИПАДКІВ АМПУТАЦІЇ КІНЦІВОК У СВІТІ	
<i>Котвіцька А.А., Панфілова Г.Л., Волкова А.В., Дядюн Т.В.</i>	66

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ВІЙСЬКОВО-ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

<i>Трохимчук В.В.</i>	69
ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД РОБОТИ ФАРМАЦЕВТА ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	
<i>Гульба В.С.</i>	70
ПРОБЛЕМИ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ КАДРІВ В УКРАЇНІ ТА МОЖЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ У 2025 РОЦІ	
<i>Бушуєва І.В.</i>	72
ПАРТНЕРСТВО ОСВІТИ, НАУКИ ТА ПРАКТИЧНОЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЯК ОСНОВА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ	
<i>Грицик А.Р., Грицик Р.А., Феденько С.М.</i>	75
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	
<i>Олійник П.В.</i>	76
АНАЛІЗ СУЧАСНОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ НОРМАТИВНО-ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ ЩОДО НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРАЦІВНИКАМИ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	
<i>Шпичак О.С., Соломенний А.М., Шевченко В.О., Подгайний Г.Я.</i>	79

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІКА ФАРМАЦІЇ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

КРИЗА ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ЛІКАРСЬКІ ЗАСОБИ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ

І ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ

<i>Немченко А.С., Назаркіна В.М.</i>	82
ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС-ОРІЄНТОВАНОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ НА ЗАСАДАХ СТВОРЕННЯ ЦІННОГО КІНЦЕВОГО ПРОДУКТУ	
<i>Ящук І.С., Беляєва О.І., Петкова І.Б.</i>	84
НОВЕЛИ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА 2025 РОКУ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ДОПОМОГИ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ	
<i>Ковальов В.В., Журавель І.О., Губченко Т.Д.</i>	85

МЕНЕДЖМЕНТ ТА МАРКЕТИНГ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ НАУКИ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАКТИКИ

МАРКЕТИНГОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АСОРТИМЕНТУ КОМПРЕСІЙНОГО ТРИКОТАЖУ НА ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

<i>Степанова О.А., Унгурян Л.М., Сущук Н.А.</i>	88
ПРОГНОЗУВАННЯ ТРАЕКТОРІЇ ПОПИТУ ТА ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ НА ПРИКЛАДІ ПРОТИГРИБКОВОГО ЛІНІМЕНТУ ДЛЯ ВЕТЕРИНАРНОЇ ПРАКТИКИ	
<i>Оглобліна М.В.</i>	89
ОЦІНКА ПОТЕНЦІАЛУ РАНОЗАГОЮЮЧИХ ПРЕПАРАТІВ МЕТОДОМ SWOT-АНАЛІЗУ	
<i>Ділягін О.А.</i>	91
ПОЗИЦІОНУВАННЯ ПРЕПАРАТУ «МІКОЗАХІСТ ПЛЮС АКТИВ» У СЕГМЕНТІ ПРОТИГРИБКОВИХ ЗАСОБІВ	
<i>Притула Р.Л.</i>	92
AVAILABILITY OF MEDICINES FOR THE TREATMENT OF ALZHEIMER'S DISEASE-RELATED DEMENTIA IN UKRAINE	
<i>Fedotova M.S., Panfilova H.L.</i>	95
ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ МАРКЕТИНГОВИХ ХАРАКТЕРИСТИК РИНКУ ПЕРЕВ'ЯЗУВАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ТА РАНОВИХ ПОКРИТТІВ ДЛЯ ПОТРЕБ ВІЙСЬКОВОЇ МЕДИЦИНИ	
<i>Біленький Б.В.</i>	96

Рамка також використовується як і орієнтир для вдосконалення освітніх програм з підготовки майбутніх фармацевтичних працівників. Тому навчальні програми мають зміщувати фокус з базової комп'ютерної грамотності до знань алгоритмів впровадження цифрових технологій та використання електронних інструментів, адаптованих до європейських стандартів.

Висновок. Таким чином, запровадження Рамки цифрової компетентності працівника охорони здоров'я стало значним кроком у напрямку цифрової модернізації фармацевтичного сектору України. Однак, компонент «Оцінювання та удосконалення власної цифрової компетентності» обмежений у своїй ефективності таким суттєвим недоліком, як брак стандартизованих та публічно доступних інструментів самооцінювання, що ґрунтуються на деталізованих дескрипторах, а також відсутність модульних освітніх програм в системі безперервного професійного розвитку, диференційованих за рівнями. Усунення таких прогалин дасть можливість уникнути формалізації набуття необхідних навичок в контексті виконання вимог, поставлених Рамкою цифрової компетентності працівника охорони здоров'я України.

Список літератури:

1. Рамка цифрової компетентності працівника охорони здоров'я України URL: <https://surl.li/edsaxe> (дата звернення: 22.11.25).

ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВІЙНИ: НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ПРАКТИКИ

Ткаченко Наталя Олександрівна, доктор фармацевтичних наук, професор, завідувачка кафедри управління та економіки фармації Запорізького державного медико-фармацевтичного університету, м. Запоріжжя, Україна, tkachenkonat2@gmail.com
Зарічна Тамара Пантелеймонівна, кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри управління та економіки фармації Запорізького державного медико-фармацевтичного університету, м. Запоріжжя, Україна, toma.zarichnaya@gmail.com

Вступ. Повномасштабна війна в Україні стала потужним стресогенним чинником, який суттєво вплинув на психічне здоров'я населення. Внаслідок тривалих бойових дій, втрат, вимушеного переселення, руйнування соціальних зв'язків та економічної нестабільності значна частина громадян перебуває у стані психоемоційного виснаження [1, 2].

Сьогодні фармацевтичні працівники, як найбільш доступна ланка системи охорони здоров'я, відіграють важливу роль у ранньому виявленні ознак психоемоційних порушень, консультуванні щодо безпечного застосування психотропних, седативних і адаптогенних лікарських засобів, а також у формуванні прихильності до лікування [3].

У міжнародній практиці роль фармацевта у сфері психічного здоров'я розглядається у контексті інтегрованої системи медичної допомоги. Згідно з рекомендаціями Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) та Європейської асоціації фармацевтів (PGEU), фармацевти можуть брати участь у програмах скринінгу депресії, тривожних розладів, ПТСР, проводити фармацевтичне консультування з питань дотримання режиму терапії антидепресантами, а також сприяти зниженню стигматизації осіб із психічними розладами [4]. Враховуючи означене українська фармація має можливість посилити свою соціальну функцію та долучитися до підтримки ментального здоров'я населення під час війни та у повоєнний період. Постає питання: чи готові самі фармацевти до розширення їх соціальної функції?

Метою роботи стало вивчення думки фармацевтичних працівників щодо ролі фармацевта у підтримці психічного здоров'я населення України в умовах воєнного стану та післявоєнного періоду на основі результатів їх опитування.

Матеріали і методи. Матеріалом слугувала спеціально розроблена анкета. Опитування проводилося з використанням Google Forms. Для проведення анкетування була сформована однорідна вибірка за зручністю із додатковим залученням респондентів за методом «снігової кулі». В опитуванні взяли участь 205 осіб.

У роботі застосували методи інформаційного пошуку, критичного та порівняльного аналізу, опитування, узагальнення й інтерпретації результатів.

Результати. Серед опитаних щонайменше кожен дев'ятий респондент (93,2%) був представником жіночої статі, понад половини (52%) мали освітній рівень фармацевта, понад четверта частина (29%) – асистента фармацевта та 19% становили інший (технічний) персонал аптеки. При цьому учасники анкетування представлені різними віковими категоріями та стажем роботи у фармації. Найбільш представлена група – це фахівці, що мають багатий досвід професійної роботи (32,2%), за ними – ті, що на початку (31,7%) професійної кар'єри, далі – ті, що знаходяться в розпалі (22%) своєї або мають усталення професійної кар'єри (14,1%). За віковим розподілом опитаних мали: 28,2% – особи до 25 років, 18,4% – 25-25 років, 16% – 36-45 років, 16,5% – 46-55 років та 20,9% – особи старше 55 років.

Збільшення кількості пацієнтів із симптомами стресу, тривоги тощо у період війни відмітило 98,2% опитаних. Серед пацієнтів з проблемами психічного характеру, що звертаються за фармацевтичною допомогою, найчастіше зустрічається симптоми тривожності (96,2%), безсоння (92,4%), депресії (65,7%), панічних атак (56,9%), психосоматичних проявів (44,3%). Також респонденти згадували пацієнтів, що скаржилися на підвищення агресивності або навпаки – апатії.

На питання «Чи надаєте ви пацієнтам рекомендації щодо препаратів для підтримки нервової системи?» стверджувально відповіли 99% респондентів, при цьому 71,4% зазначили «часто», а 27,6% – «іноді».

Серед найбільш пропонованих груп лікарських засобів, які рекомендують фармацевти пацієнтам, виявилися седативні засоби рослинного походження (95%), лікарські препарати для покращення сну (85%), вітамінні комплекси з заспокійливим ефектом (65,6%) та анксиолітики (15,6%). Тобто серед безрецептурних препаратів, які, за спостереженнями фармацевтів, користуються найбільшим попитом у населення, переважають рослинні седативні засоби (валеріана, ново-пасит, фітозбори), а також магнієві препарати та мелатонін. Серед рецептурних засобів найчастіше згадувалися анксиолітики (гідазепам, біфрен, габапентин) та антидепресанти (золофт, есциталопрам). Це свідчить про зростання суспільного запиту на медикаментозну підтримку психоемоційного стану.

Значна частина респондентів (57,1%) вважає за необхідне проходження фармацевтами спеціального навчання з психологічної підтримки пацієнтів, визнаючи потребу в розвитку відповідних комунікативних та етичних компетентностей. Крім того, переважна більшість фармацевтів висловили підтримку необхідності поглиблення співпраці з психологами та психіатрами, особливо з огляду на наслідки воєнних дій та зростання кількості пацієнтів із посттравматичними стресовими проявами. Серед пропонованих форм взаємодії найчастіше згадувалися спільні освітні семінари, консультативні взаємозв'язки при відпуску психотропних препаратів та створення міжпрофесійних протоколів фармацевтичного догляду.

Попри високу зацікавленість, лише незначна частина учасників опитування (28%) підтвердила проходження додаткового навчання з питань ментального здоров'я, що вказує на наявність освітнього вакууму в цій сфері. Аналогічно, знання про онлайн-курс «mhGAP. Рівень 1», який пропонує Академія НСЗУ, було обмеженим (14%), що підтверджує недостатню поінформованість фармацевтів про існуючі освітні ініціативи.

Близько половини респондентів знайомі з положеннями протоколів фармацевта МОЗ України №7 від 05.01.2022 р. («Симптоматичне лікування стресу», «Симптоматичне лікування безсоння»), проте їх застосування у практичній діяльності залишається обмеженим.

Отримані результати засвідчують, що фармацевти України усвідомлюють свою важливу роль у підтримці психічного здоров'я населення, особливо в умовах воєнного стану та зростання випадків посттравматичних стресових розладів. Водночас виявлено недостатній

рівень спеціальної підготовки фахівців у сфері ментального здоров'я та низьку поінформованість щодо наявних освітніх програм і протоколів фармацевтичної опіки. Респонденти висловлюють високу мотивацію до професійного розвитку й підтримують необхідність міжпрофесійної співпраці з психологами та психіатрами. Таким чином, актуальним завданням є розробка та впровадження освітніх програм з психічного здоров'я для фармацевтів, спрямованих на підвищення якості фармацевтичної допомоги населенню.

Список літератури:

1. Ти як? Всеукраїнська програма ментального здоров'я. Доступно на: <https://howareu.com/>.
2. Федяк І.О., Волошенюк Т.В. Результати анонімного опитування працівників аптек і лікарів щодо стану надання фармацевтичної допомоги пацієнтам зі стресом, тривогою і посттравматичним стресовим розладом. Фармацевтичний часопис. 2025;1:96-106. Доступно на: <https://doi.org/10.11603/2312-0967.2025.1.15097>.
3. Pharmacists' roles in mental healthcare: Past, present and future. Pharm Pract (Granada). 2021; 19(3):2545. Available from: <https://www.pharmacypractice.org/index.php/pp/article/view/2545>.
4. Lauren Blum, Amal Akour, Sarira El-Den, Jiahui Dong, David Gardner, Hayley Gorton, Martina Hahn, Andrea Murphy, David Odhiambo, Claire O'Reilly, Matej Štuhec. International Pharmaceutical Federation (FIP). Mental health care: A handbook for pharmacists. The Hague: International Pharmaceutical Federation; 2022. Available from: https://www.fip.org/file/5212?utm_source=chatgpt.com.

**АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЕПІДЕМІОЛОГІЇ ТА СТРУКТУРИ ВИПАДКІВ
АМПУТАЦІЇ КІНЦІВОК У СВІТІ**

Котвіцька Алла Анатоліївна, доктор фармацевтичних наук, професор, професор кафедри соціальної фармації, Національний фармацевтичний університет; м. Харків, Україна, alla_kotvitska@nuph.edu.ua

Панфілова Ганна Леонідівна, доктор фармацевтичних наук, професор, професор кафедри соціальної фармації, Національний фармацевтичний університет; м. Харків, Україна, panf-al@ukr.net

Волкова Аліна Вікторівна, кандидат фармацевтичних наук, доцент, завідувачка кафедри соціальної фармації, Національний фармацевтичний університет; м. Харків, Україна

Дядюн Тетяна Валеріївна, кандидат фармацевтичних наук, доцент, доцент кафедри соціальної фармації, Національний фармацевтичний університет; м. Харків, Україна, trunovacommodity@gmail.com

Вступ. 3 лютого 2022 року життя багатьох людей, й не тільки в Україні змінилось, а у діяльності країн світу питання безпеки та збереження миру стали розглядатися не лише на рівні деклараційних заяв та пропозицій. Величезний тягар, який несе зараз Україна у боротьбі за свою незалежність зі зовнішньою агресією з боку сусідньої країни викликає у світовій спільноті величезне й щире захоплення, але він має також й зворотню сторону. Непоправні людські втрати, зруйнована економіка, міграція населення всередині країни та за кордон, тяжка демографічна криза, повна залежність країни від зовнішньої фінансової допомоги – це лише частина тих болючих проблем, з якими стикається наше суспільство.